

Esas Sayısı : 2019/35

Karar Sayısı : 2019/53

“ ...

18.01.2019 Tarihli ve 7162 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 7. Maddesinin Anayasaya Aykırılığı

7162 sayılı Kanunun 7 nci maddesi ile Kıyı Kanununa ek 2'nci madde ile bu maddenin atıfta bulunduğu (1), (2), (3) ve (4) nolu krokiler ile sınır ve koordinatları gösteren listeler eklenmiştir. Madde ile bu alanlarda Kıyı Kanununun kıyılar, sahil şeritleri, doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan arazilere ilişkin yapı ve yapılaşmaya dair sınırlayıcı hükümlerinin uygulanmaması hüküm altına alınmıştır.

Maddede yer alan, krokileri ile listelerde sınır ve koordinatları gösterilen alanlar Çandarlı Limanı, Rize İyidere Lojistik Merkez Limanı, Rize Dolgu Alanı ile Bitlis Ahlat'ta Van Gölü kıyısında belirlenen alandır.

TBMM Plan ve Bütçe Komisyonunda yapılan görüşmeler sırasında yetkililer tarafından verilen bilgilere göre Çandarlı'daki dolgu alanının 7.240 dönüm, Rize Limanındaki alanın 2.300 dönüm, Ahlat'taki alanın ise 25 dönüm olduğu anlaşılmaktadır.

Anayasa'nın “Kıyılardan yararlanma” başlıklı 43 üncü maddesi aşağıdaki gibidir.

“Madde 43 – Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır.

Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.

Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkan ve şartları kanunla düzenlenir.”

Kıyı Kanunu, 1982 Anayasası'nın Geçici 8 inci maddesi uyarınca; “Seçimle gelen Türkiye Büyük Millet Meclisinin ilk toplantısını izleyen bir yılsonuna kadar çıkartılması” öngörülen kanunlardan birisidir.

Anayasanın bu hükmü uyarınca, 3086 sayılı Kıyı Kanunu 27.11.1984 günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilerek 1.12.1984 günlü Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konmuştur.

Bu Kanun Anayasa Mahkemesinin 25.2.1986 günlü, Esas 1985/1 ve Karar 1986/4 sayılı kararı ile iptal edilmiş ve bu iptal kararı 10 Temmuz 1986 günlü Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Yine aynı kararda, “iptal kararının Resmi Gazetede yayımlandığı günden başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesine” karar verilmiştir.

Bu iptal kararından sonra, uzun süre herhangi bir düzenleme yapılmamış, ancak 4.4.1990 tarihinde 3621 sayılı yeni Kıyı Kanunu kabul edilmiş ve 17 Nisan 1990 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe konmuştur.

Esas Sayısı : 2019/35

Karar Sayısı : 2019/53

3621 sayılı Kıyı Kanununa göre; “Kıyı”, kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alanı ifade etmektedir. Deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, taşkın durumları dışında, suyun karaya değdiği noktaların birleşmesinden oluşan çizgi kıyı çizgisini oluştururken; bu çizgiden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırı da kıyı kenar çizgisini oluşturmaktadır. Kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 metre genişliğindeki alan ise sahil şeridi olarak tanımlanmaktadır.

Anayasa'nın 43 üncü maddesinde yer alan “Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkan ve şartları kanunla düzenlenir.” hükmü uyarınca çıkarılan Kıyı Kanunu; genel esasları belirlemekte ve kıyıda, sahil şeridinde ve doldurma ve kurutma yoluyla kazanılan araziler üzerinde yapılabilecek yapılara ilişkin hükümleri düzenlemektedir.

Bununla birlikte Anayasa'nın yine aynı maddesinde yer alan “Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir.” hükmü uyarınca yasama organınca yapılacak düzenlemelerde kamu yararının gözetilmesi zorunludur. Buna göre; Anayasa'nın kıyılardan yararlanma için sadece kıyı alanının belirlenmesini yeterli görmediği, kıyıların devamı olan ve onu çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada da kamu yararının gözetilmesini amaçladığı açıktır.

Anayasa'nın 43 üncü maddesi bütünüyle incelendiğinde; anayasa koyucunun kıyıyı; yalnız deniz, göl ve akarsuya bitişik, bir doğa parçası değil çok boyutlu kavram olarak öngördüğü anlaşılmaktadır. Zira 'kıyılardan yararlanma' koşulları düzenlenirken Anayasa'nın “Tabii servetler ve kaynaklar” ile ilgili 168. maddesinde olduğu gibi sadece kıyıların Devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğunun belirtilmesi ile yetinilmemiş ayrıca deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararının gözetileceği ve kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkan ve şartlarının kanunla düzenleneceğine ilişkin kurallara da yer verilmiştir. Nitekim Anayasa'nın kamulaştırma ile ilgili 46. maddesinde, yukarıda belirtilen kamusal ihtiyacın yeterince karşılanabilmesi için kıyıların korunması amacıyla kamulaştırılmaya ilişkin, kamulaştırma bedelinin nakden ve peşin olarak ödenmesi kuralına istisna olarak bu bedelin beş yılda ödenebileceği şeklinde özel bir düzenlemeye gidilmiş olması da kıyılara verilen önemi göstermektedir.

Dolayısıyla yasa koyucuya kıyı ve sahil şeridinden yararlanmada sınırsız bir düzenleme yetkisi verilmemiş, verilen yetkinin kamu yararı önceliğini ortadan kaldıracak biçimde kullanılamayacağı açık biçimde ortaya koyulmuştur.

Kanun Teklifi üzerinde yapılan görüşmelerde milletvekilleri tarafından; Kıyı Kanununda yapılmak istenen düzenleme ile denize yapılacak dolgu alanlarının kıyılardaki yapılaşmayı artıracığı ve bu durumun şehir yapısını bozacağı, Van Gölü çevresinde hâlihazırda çok fazla yapılaşma olduğu ve daha da artmaması gerektiği, Kıyı Kanununda hâlihazırda yer alan düzenlemelerin kamu binaları ve limanlarının yapımı için yeterli olduğu, ayrı bir kanuni düzenleme ile istisna getirilmesine gerek olmadığı ifade edilmiştir.

Buna karşın iptali istenen kural, maddede belirlenen alanlar bakımından herhangi bir kamu yararı gerekçesi ortaya konulmaksızın Kıyı Kanununda yer alan yapı ve yapılaşmaya dair sınırlayıcı hükümlerin uygulanmayacağını belirterek tam bir istisna getirmektedir. Böylece

Esas Sayısı : 2019/35

Karar Sayısı : 2019/53

Kıyı Kanununun Anayasa hükmüne koşut olarak belirlendiği ve kamu yararının esasını oluşturan kurallar, maddede belirlenen alanlar bakımından geçersiz kılınmış olmaktadır.

İptali istenen kural Anayasa'nın 56. maddesinde yer alan "Çevrenin korunması" hükümlerine de aykırılık içermektedir. Maddeye göre; herkes, sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir ve çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevre kirlenmesini önlemek Devletin ve vatandaşların ödevidir.

2872 sayılı Çevre Kanununun 10. maddesine göre; "Gerçekleştirmeyi plânladıkları faaliyetleri sonucu çevre sorunlarına yol açabilecek kurum, kuruluş ve işletmeler, Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu veya proje tanıtım dosyası hazırlamakla yükümlüdürler." Yine aynı maddeye göre, Çevresel Etki Değerlendirmesine tâbi projeler ve Stratejik Çevresel Değerlendirmeye tâbi plân ve programlar ve konuya ilişkin usûl ve esaslar Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliklerle belirlenecektir.

Söz konusu hükme dayanılarak çıkarılan Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğinde, Çevresel Etki Değerlendirmesi Uygulanacak Projeler Listesi ve ilgili diğer hususlar düzenlenmiştir. Yönetmelikte ayrıca "Duyarlı Yörelere" tanımı da yapılmıştır. Buna göre "... ülkemiz mevzuatı ve taraf olunan uluslararası sözleşmeler uyarınca korunması gerekli görülen ve ek-5'te yer alan alanlar" Duyarlı Yörelere olarak tanımlanmaktadır. "Kıyı Kanunu gereğince yapı yasağı getirilen alanlar" ise Duyarlı Yörelere kapsamında kalmaktadır.

İptali istenen kural, kuralda sınırları ve koordinatları belirlenen yerler bakımından Kıyı Kanununun yapı ve yapılaşmaya yönelik kısıtlamalarına istisna getirmekte olduğundan; bu yerlerin "Duyarlı Yörelere" kapsamı dışına çıkmasına neden olmakta ve dolaylı olarak Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğine de istisna getirmekte olup bu yönden de Anayasa'nın 56. maddesine aykırılık oluşturmaktadır.

İptali istenen kural Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan "Hukuk Devleti" ilkesine de aykırılık oluşturmaktadır.

Anayasanın 2. maddesinde "Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde; insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devletidir." hükmüne yer verilmektedir. Hukuk devleti, insan haklarına saygılı ve bu hakları koruyucu adaletli bir hukuk düzeni kuran bunu sürdürmekte kendini yükümlü sayan bütün eylem ve işlemleri yargı denetimine bağlı olan devlettir. Hukuk devleti ilkesi; devletin tüm organlarının üstünde hukukun mutlak egemenliğinin bulunmasını, yasa koyucunun da her zaman Anayasa ve Hukukun üstün kuralları ile kendisini bağlı saymasını gerektirir. Bu bağlamda yasa koyucunun yasal düzenlemelerin yapılması sırasında yaparken ki takdir yetkisi, sınırsız ve keyfi olmayıp, hukuk devleti ilkeleriyle sınırlıdır. Anayasa'nın 2. maddesinde yer alan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri "belirlilik"tir. Bu ilkeye göre, kanun düzenlemelerinin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir tereddüde ve şüpheye yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır ve uygulanabilir olması ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu tedbirler içermesi de gereklidir. Hukuk güvenliği, normların öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar.

İptali istenen kural ise, kuralda belirtilen yerlerde Kıyı Kanununun yapı ve yapılaşmaya ilişkin kısıtlamaların uygulanmayacağını belirtmekle birlikte bu yerlerde ne gibi yapılaşma

Esas Sayısı : 2019/35

Karar Sayısı : 2019/53

yapılacağına ve bu yapılaşmanın niçin bu kısıtlamalardan istisna edilmesi gerektiğine yönelik bir açıklık içermemektedir.

Yukarıda açıklanan nedenlerle 18.01.2019 Tarihli ve 7162 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 7. maddesi Anayasa'nın 2., 43. ve 56. maddelerine aykırı olup iptali gerekir.

III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

Yukarıda açıklanan nedenlerle 18.01.2019 Tarihli ve 7162 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 7. maddesi Anayasa'nın 2., 43. ve 56. maddelerine aykırı olup iptal edilmesi gerekmektedir.

Anayasaya açıkça aykırı olan maddenin uygulanması halinde, sonradan verilecek iptal kararı geriye yürümeyeceğinden, telafisi mümkün olmayan sonuçların doğacağı açıktır. Bu nedenle, iptali istenen hükmün iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüğünün de durdurulması istenerek Anayasa Mahkemesinde dava açılmıştır.

IV. SONUÇ VE İSTEM

18.01.2019 Tarihli ve 7162 Sayılı Gelir Vergisi Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanununun 7. maddesinin, Anayasa'nın 2., 43. ve 56. maddelerine aykırı olması nedeniyle iptaline ve uygulanması halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve sonuçlar doğacağından, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüğünün durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz.”